

IOAN LEȘ

TRATAT
DE DREPT PROCESUAL CIVIL

VOLUMUL I

IOAN LEȘ

**TRATAT
DE DREPT PROCESUAL CIVIL**

VOLUMUL I

**PRINCIPII ȘI INSTITUȚII GENERALE.
JUDECATA ÎN FAȚA PRIMEI INSTANȚE**

Universul Juridic
București
-2014-

Editat de **S.C. Universul Juridic S.R.L.**

Copyright © 2014, **S.C. Universul Juridic S.R.L.**

Toate drepturile asupra prezentei ediții aparțin

S.C. Universul Juridic S.R.L.

Nicio parte din acest volum nu poate fi copiată fără acordul scris al

S.C. Universul Juridic S.R.L.

**NICIUN EXEMPLAR DIN PREZENTUL TIRAJ NU VA FI
COMERCIALIZAT DECÂT ÎNSOȚIT DE SEMNĂTURA
AUTORULUI ȘI ȘTAMPILA EDITORULUI, APLICATE PE
INTERIORUL ULTIMEI COPERTE.**

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

LEȘ, IOAN

**Tratat de drept procesual civil / Ioan Leș. - București : Universul Juridic, 2014-
2 vol.**

ISBN 978-606-673-317-5

**Vol. 1. : (Principii și instituții generale, Judecata în fața primei instanțe). -
2014. - ISBN 978-606-673-318-2**

347(498)

REDACȚIE: tel./fax: **021.314.93.13**
tel.: **0732.320.666**
e-mail: **redactie@universuljuridic.ro**

DEPARTAMENTUL tel.: **021.314.93.15**
DISTRIBUȚIE: fax: **021.314.93.16**
e-mail: **distributie@universuljuridic.ro**

www.universuljuridic.ro

ABREVIERI

BJCD	<i>Înalta Curte de Casație și Justiției. Buletinul Jurisprudenței.</i>
	<i>Culegere de decizii</i>
BC	Buletinul Casației
BCA	Buletinul Curților de Apel
C. Ap.	Curtea de Apel
CD	<i>Culegere de decizii ale Tribunalului Suprem</i>
C. Jud.	Revista „Curierul Judiciar”
C.P.J.	Culegere de practică judiciară
C.S.J.	Curtea Supremă de Justiție
<i>Culegere de decizii de îndrumare...</i>	<i>Culegere de decizii de îndrumare ale Plenului Tribunalului Suprem în materie civilă pe anii 1952-1965</i>
C. civ.	Codul civil
C. fam.	Codul familiei
C. pr. civ. (1865)	Codul de procedură civilă (din 1865)
col. civ.	colegiul civil
D.J.R.	C. Crișu, N. Crișu Magraon, Șt. Crișu, <i>Doctrină și jurisprudență română 1989-1994</i> , Ed. Argessis, Curtea de Argeș, 1995
dec.	decizia
ICCJ	Înalta Curte de Casație și Justiție
Jud.	Judecătoria
JN	Revista „Justiția Nouă”
LP	Revista „Legalitatea populară”
M. Of.	Monitorul Oficial al României, Partea I
NCC	Noul Cod civil
NCPC	Noul Cod de procedură civilă
n.a.	nota autorului
n.n.	nota noastră
PR	Revista „Pandectele Române”
RDC	Revista de drept comercial
<i>Repertoriu I</i>	<i>Repertoriu de practică judiciară în materie civilă a Tribunalului Suprem și a altor instanțe judecătorești pe anii 1952-1969</i>
<i>Repertoriu II</i>	<i>Repertoriu de practică judiciară în materie civilă a Tribunalului Suprem și a altor instanțe judecătorești pe anii 1969-1975</i>

<i>Repertoriu III</i>	<i>Repertoriu de practică judiciară în materie civilă a Tribunalului Suprem și a altor instanțe judecătorești pe anii 1975-1980</i>
<i>Repertoriu IV</i>	<i>Repertoriu de practică judiciară în materie civilă a Tribunalului Suprem și a altor instanțe judecătorești pe anii 1980-1985</i>
RRD	Revista română de drept
RRES	Revista română de executare silită
RRDM	Revista română de dreptul muncii
RRDP	Revista română de drept privat
s. civ.	secția civilă
s. civ. propr. int.	secția civilă și de proprietate intelectuală
s. cont. adm.	secția de contencios administrativ
s. cont. adm. fisc.	secția de contencios administrativ și fiscal
s. com.	secția comercială
sent. civ.	sentința civilă
SU	Secțiile Unite
Trib. jud.	Tribunalul județean
Trib. reg.	Tribunalul regional
Trib. Suprem	Tribunalul Suprem

PROLEGOMENE

Adoptarea în anul 2010 și intrarea în vigoare, la începutul anului 2013, a unui nou Cod de procedură civilă constituie, fără îndoială, un eveniment de referință în istoria modernă a dreptului românesc. România se alătură astfel celorlalte țări europene care în ultimele decenii au reușit să promoveze noi legislații procesual civile, cum este cazul Spaniei, Elveției, Republicii Moldova, dacă este să ne referim doar la codurile adoptate la începutul acestui mileniu.

După adoptarea unei noi legislații, dar cu deosebire a marilor coduri, lumea juridică începe să facă evaluări și judecăți de valoare asupra noilor instituții juridice. Este firesc, atunci, să ne întrebăm și în materie procedurală, astfel cum au făcut-o și francezii în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, dacă noul Cod de procedură civilă este sau nu „demn” de vechiul Cod. O întrebare la cărei răspuns nu este facil și nici oportun din punct de vedere temporal, având în vedere că a trecut un timp foarte scurt de la intrarea în vigoare a noului Cod.

Avem însă motive să sperăm că noul Cod de procedură civilă va răspunde imperativelor sociale și juridice care i-au impus apariția, deși el este departe de a reprezenta o operă desăvârșită. Perfecțiunea în domeniul dreptului reprezintă un deziderat mai apropiat de domeniul utopiei. Iar explicația este una simplă și care ține cu deosebire de extraordinara mobilitate a relațiilor sociale pe care dreptul le reglementează. Poate tocmai de aceea sunt mereu actuale afirmațiile marelui jurist și filozof german Rudolf von Ihering, potrivit căruia „*în domeniul dreptului, ca pretutindeni altundeva, istoria nu se oprește niciodată*”.

Doctrina procedurală a reacționat diferit față de soluțiile normative promovate de noul Cod de procedură civilă. Nu lipsesc nici criticile severe care i s-au adus noului Cod în privința unora dintre rezolvările normative promovate, precum și impunerii, în unele materii, a unui formalism care ar putea fi considerat ca exagerat. Asemenea judecăți de valoare sunt, cel puțin uneori, îndreptățite, dacă avem în vedere chiar și „rezervele” și „ezitățile” legiuitorului, concretizate, astfel cum am subliniat și cu alte ocazii, în modificarea lui repetată și substanțială prin chiar Legea de punere în aplicare, soluție rarisimă în istoria dreptului românesc și universal.

Iată de ce o viitoare modificare, într-o perspectivă apropiată, a noului Cod de procedură civilă nu ar trebui să surprindă pe nimeni. De altminteri, și în alte țări europene asemenea intervenții legislative s-au produs și după imediată adoptare a unui nou Cod de procedură civilă, cum este chiar și cazul Franței.

Sperăm însă ca noul Cod de procedură civilă să se bucure de perenitatea celui anterior și să nu aibă soarta unor coduri sau legi efemere, care se

modifică într-un ritm extraordinar, împrejurare ce dăunează în mod grav stabilității raporturilor juridice și încrederii cetățenilor în ideea de justiție. O mare operă legislativă ar trebui să ajungă cel puțin la „vârsta majorității” fără a suferi modificări esențiale. Un atare deziderat în epoca permanentelor reforme din justiție și a unor mecanisme europene „de verificare și control” poate constitui o iluzie. Dar socotim util să medităm și asupra reflecțiilor unuia dintre cei mai prestigioși proceduriști francezi, Serge Guinchard, care observa că în Franța marile codificări procedurale, în materie civilă, au apărut la un interval de 130-140 de ani (1539 și 1556; 1667, 1807 și 1976), fapt pentru care „viitoarea mare reformă n-ar trebui să intervină decât spre anii 2100” (*Nouveau Code de procédure civile*, Dalloz, Paris, 1999, p. 4).

Noul nostru „edificiu procedural” va trebui să contribuie la eficientizarea justiției, la promovarea dreptății sociale, la respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor, precum și la soluționarea tuturor proceselor civile într-un termen optim și previzibil.

Tratatul nostru de drept procesual este conceput ca un demers doctrinar util pentru toți cei interesați de „soarta” și „destinul” procedurii civile. Nădăduim că teoreticienii, dar și practicienii dreptului – judecători, procurori, avocați, notari publici, executori judecătorești, mediatori etc. – vor găsi, în cuprinsul Tratatului, soluții interpretative și propuneri folositoare în activitatea lor. Sperăm că Tratatul de față va deveni un „îndrumător” util și pentru studenții Facultăților de Drept din țara noastră, dar și pentru absolvenții al căror viitor profesional este legat și de reușita la un concurs de admitere într-o profesie juridică.

Sibiu, ianuarie 2014

Partea I

Jurisdicția, procedura civilă și principiile sale fundamentale

Capitolul I JURISDICȚIA

§1. Determinarea conceptului de „jurisdicție”

O sumară incursiune în sfera conceptuală și structurală a jurisdicției este indispensabilă pentru înțelegerea resorturilor juridice ale procedurii civile. Conceptul de „jurisdicție” are un caracter de universalitate, dar și multiple accepțiuni¹. Originea sa provine din dreptul roman: *iurisdictio* în limba latină înseamnă a pronunța dreptul (*ius* – drept și *dicere* – a pronunța dreptul).

Conceptul de „jurisdicție” desemnează, în general, „puterea de a decide asupra conflictelor ivite între diferitele subiecte de drept – persoane fizice sau juridice – prin aplicarea legii”². O calificare asemănătoare a fost promovată și în literatura italiană de specialitate. Un autor de prestigiu susținea că jurisdicția reprezintă „acțiunea legii” în fața autorităților publice specializate în apărarea drepturilor subiective³. Definiții asemănătoare se regăsesc și în unele legislații procesuale. Astfel, de pildă, potrivit art. 1 din Codul de procedură civilă ecuatorian din anul 1987, jurisdicția reprezintă „puterea de a administra justiția, respectiv aptitudinea publică de a judeca și de a executa hotărârile”.

Jurisdicția are ca obiect și ansamblul prerogativelor atribuite unor categorii statale în scopul aplicării legii, mai concret, al înlăptuirii justiției. De aceea, s-a considerat că noțiunea de „jurisdicție” ca „putere” este insuficientă pentru o calificare corectă a conceptului, ea fiind, în realitate, o „putere-datorie”. Într-adevăr, judecătorul are nu numai facultatea de a judeca, ci și datoria administrativă de

¹ A se vedea, pentru amănunte: E. Herovanu, *Principiile procedurii judiciare*, Institutul de Arte Grafice „Lupta”, București, 1932, vol. I, pp. 303-304; D. Radu, *Acțiunea în procesul civil*, Ed. Junimea, Iași, 1994, pp. 34-39.

² S. Spinei, în *Dicționar de procedură civilă*, de M.N. Costin, I. Leș, M.S. Minea, C.M. Costin, S. Spinei, ed. a 2-a, Ed. Hamangiu, București, 2007, p. 545.

³ E.T. Liebman, *Manual de Derecho Procesal Civil*, Ediciones Juridicas Europa-America, Buenos Aires, 1980, pp. 5-6.

a o face. Pornind de la această premisă, un reputat procedurist propunea substituirea conceptului de „putere” cu acela de „funcțiune”¹. Alți autori pun semnul egalității între cele două concepte².

Jurisdicția își are izvorul în suveranitatea poporului, care determină și organizarea autorităților însărcinate cu administrarea justiției. De aceea, se poate afirma că termenul de „putere”, cu referire la jurisdicție, nu este opus aceluia de „funcțiune”.

Într-o a doua accepțiune, jurisdicția desemnează totalitatea organelor prin care statul distribuie justiția³. Constituția și Legea de organizare judecătorească se referă uneori la „instanțe” și „tribunale” în această accepțiune. Conceptul de „jurisdicție” este utilizat, în literatura de specialitate și în jurisprudență, și în alte accepțiuni. Astfel, se vorbește de jurisdicție spre a desemna competența unui organ judiciar. În acest sens, se afirmă că o anumită cauză sau categorii de cauze este (sunt) de competența unei judecătorei, tribunal etc. Folosirea conceptului de „jurisdicție” în această accepțiune nu corespunde însă unei rigori științifice. Ea este o reminiscență a unei îndelungate tradiții sau alunecări de limbaj, datorate faptului că, până în secolul al XIX-lea, termenii de „jurisdicție” și de „competență” erau considerați ca sinonimi. În realitate însă, competența reprezintă o componentă a jurisdicției, este deci doar o parte a jurisdicției⁴. Orice judecător este investit cu o jurisdicție, dar competența sa este limitată la cazurile prevăzute de lege.

§2. Jurisdicția ca funcțiune⁵

În statele moderne, funcțiunea judiciară se realizează prin organe specializate. Această opțiune este rezultatul unei îndelungate evoluții istorice. În dreptul roman, funcțiunea judiciară era considerată ca o componentă a celei administrative. Principiul separației puterilor în stat a fost promovat în mod constant doar după apariția celebrei lucrări a lui Montesquieu, *Spiritul legilor*.

Noua Constituție a României nu a consacrat, în mod expres, în epoca redactării sale inițiale, principiul separației puterilor în stat. Existența acestui principiu, cardinal în activitatea statală, nu a făcut niciun moment îndoială și

¹ E.J. Couture, *Fundamentos de Derecho Procesal Civil*, ed. a 3-a, Ed. Depalma, Buenos Aires, 1981, p. 30.

² A se vedea: R. Japiot, *Traité élémentaire de procédure civile et commerciale*, 3e éd., Librairie Arthur Rousseau, Paris, 1935, p. 121; A. Rădulescu, *Puterea judecătorească, în Constituția din 1923 în dezbaterile contemporanilor*, Ed. Humanitas, București, 1990, p. 281.

³ E. Herovanu, *op. cit.*, p. 303; R. Japiot, *op. cit.*, p. 120.

⁴ A se vedea E.J. Couture, *op. cit.*, p. 29.

⁵ A se vedea, pentru amănunte: I. Leș, *Instituții judiciare contemporane*, Ed. C.H. Beck, București, 2007, pp. 4-14; *idem*, *Organizarea sistemului judiciar românesc*, Ed. All Beck, București, 2004, pp. 5-8; *idem*, *Sisteme judiciare comparate*, Ed. All Beck, București, 2002, pp. 30-60; *idem*, *Organizarea sistemului judiciar, a avocaturii și a activității notariale*, Ed. Lumina Lex, București, 1997, pp. 6-13.